

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymu
Nr. V-269

VIDURINIO UGDYMO BENDROSIOS PROGRAMOS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vidurinio ugdymo bendrosios programos (toliau – Bendrosios programos) remiasi ankstesnių metų bendrosiose programose sukurtais ugdymo turinio pagrindais, juos plėtoja ir atliepia naujus, pastaraisiais metais švietimui iškilusius iššūkius – sparčią mūsų šalies socialinio ir ekonominio gyvenimo kaitą ir besiplečiančias galimybes įgyvendinti švietimo naujoves.

2. Bendrųjų programų paskirtis – apibrėžti vidurinio ugdymo turinį, siekiant ugdymo turinio kokybės: ugdymo turinio atitikties besikeičiantiems visuomenės poreikiams; dermės tarp ugdymo pakopų ir sričių; ugdymo turinio prieinamumo ir efektyvumo visoje šalies švietimo sistemoje; ugdymo turinio kaitos nuoseklumo. Ugdymo turinys Bendrosiose programose apibūdinamas aprašant numatomus mokinių mokymosi pasiekimus, nurodant dalykų turinio apimtį, mokinių pasiekimų lygių požymius ir aptariant svarbiausius programų įgyvendinimo aspektus. Mokinių mokymosi pasiekimai Bendrosiose programose aprašomi ypač išryškinant mokinių įgyjamus bendrųjų kompetencijų ir esminių dalykinių gebėjimų pagrindus.

3. Bendrosios programos apibrėžia vidurinio ugdymo turinį visos šalies švietimo sistemos lygmeniu. Jos yra vienas iš svarbiausių dokumentų, skirtų šalies švietimo sistemai valdyti. Mokyklos, vadovaudamosi Bendrosiomis programomis, formuoja mokyklos lygmens ugdymo turinį pagal atskirų mokinių grupių ir mokinių poreikius. Mokytojai, atsižvelgdami į Bendrąsias programas ir mokyklos lygmens ugdymo turinį, formuoja klasės (mokinių grupės) ir mokinio lygmens ugdymo turinį taip, kad mokiniai pagal savo išgales pasiektų kuo geresnių rezultatų.

4. Bendrosios programos atnaujintos vadovaujantis: Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. 71-3216); Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853); Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. ISAK-970 (Žin., 2007, Nr. 63-2440), tikslais, principais ir prioritetais; Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848); Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK-256 (Žin., 2004, Nr. 35-1150).

II. PAGRINDINĖS VIDURINIO UGDYMO TURINIO ATNAUJINIMO KRYPTYS

5. Bendrosios programos parengtos 2011–2012 mokslo metais prasidėsiančiam naujam vidurinio ugdymo raidos etapui, kai pagrindinės mokyklos mokiniai, besimokantys pagal Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrąsias programas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848), bus perėję į 11 klasę. Naujajame vidurinio ugdymo raidos etape laikomasi šių ugdymo turinio atnaujinimo krypčių:

5.1. užtikrinti vidurinio ugdymo turinio dermę su atnaujintu pradinio ir pagrindinio ugdymo turiniu;

5.2. labiau orientuoti ugdymo turinį į bendrųjų ir dalykinių kompetencijų ugdymą;

5.3. integruoti įgytų gebėjimų taikymą į mokinių mokymąsi ir sieti ugdymą su gyvenimo aktualijomis;

5.4. atsisakyti aktualumą praradusių žinių ir įtraukti į ugdymo turinį būtiniausias naujas žinias, svarbias šiandienos ir ateities visuomenės gyvenimui;

5.5. tiksliau susitarti dėl ugdymo turinio apimčių, siekiant išvengti perkrovimo, galinčio pakenkti geriems mokinių ugdymo rezultatams;

5.6. suteikti mokyklų bendruomenėms daugiau laisvės kurti mokyklos lygmens ugdymo turinį, didinti ugdymo turinio lankstumą;

5.7. perstruktūruoti ugdymo turinį ir konceptualiai jį pagrįsti, siekiant išplėsti pagrindą profesiniam mokytojų susikalbėjimui šiuolaikinio ugdymo planavimo, mokymo ir mokymosi metodų taikymo ir mokinių pasiekimų vertinimo klausimais.

6. Siekiant užtikrinti vidurinio ugdymo turinio dermę su atnaujintu pradinio ir pagrindinio ugdymo turiniu, Bendrosiose programose:

6.1. skirsnyje „Mokinių pasiekimai“, atsižvelgus į pagrindinio ugdymo bendrųjų programų pokyčius, buvo koreguoti laukiami mokinių mokymosi pasiekimai;

6.2. skirsnyje „Turinio apimtys“ buvo įrašyta dalis naujų temų, anksčiau išbrauktų pagrindinio ugdymo bendrosiose programose, arba išplėstos temos, buvusios susiaurintos pagrindinio ugdymo bendrosiose programose.

7. Siekiant labiau orientuoti ugdymo turinį į bendrųjų ir dalykinių kompetencijų ugdymą, Bendrosiose programose:

7.1. ypač pabrėžiami laukiami mokymosi pasiekimai, aprašomi kompetencijų terminais;

7.2. Bendrųjų programų 10 priede „Bendrųjų kompetencijų ugdymas“ aprašomos bendrosios kompetencijos, kurias būtina integruoti į visų dalykų mokymą;

7.3. orientuojamasi į ugdymo procesą, skatinantį mokinį įsitraukti į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi;

7.4. kompetencijos detalizuojamos ir aprašomos kaip trijų neatsiejamai susijusių sudedamųjų dalių – nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo – visuma. Tuo siekiama parodyti, kad mokiniui nepakanka žinoti faktus, taisykles ar apibrėžtis. Perimamas tam tikros srities žinias mokinys turi gerai perprasti, suvokti jų esmę, gebėti taikyti naujose situacijose. Mokinys turėtų elgtis ir veikti pagal atitinkamas nuostatas;

7.5. kiekvieno dalyko bendrojoje programoje aprašomi metodiniai programos įgyvendinimo ypatumai – integravimo galimybės, ugdymo gairės, mokymosi aplinka. Metodinių ypatumų aprašai mokytojus orientuoja į tai, kad mokinys kompetenciją gali išsiugdyti tik pats sąmoningai ir aktyviai mokydamasis, o mokytojo pareiga – jį orientuoti ir jam padėti. Su programų įgyvendinimu susiję metodiniai Bendrųjų programų teiginiai neprivalami, jie rekomendacinio pobūdžio ir atskleidžia praktiškai išbandytus ir mokliškai pagrįstus norimų ugdymo rezultatų siekimo būdus, grindžiamus aktyviu mokinių tarpusavio, taip pat mokinių ir mokytojo bendradarbiavimu. Konkrečius mokymo(si) ir vertinimo metodus, mokymo veiklas ir užduotis mokytojas parenka pats, siekdamas geriausių galimų mokinių mokymosi rezultatų ir atsižvelgdamas į mokinių pasirengimą, poreikius, mokymosi patirtį, savo kompetenciją ir turimas priemones;

7.6. siekiant padėti mokytojui tikslingai atrinkti ir racionaliai apriboti dalykų turinį, skirsnyje „Turinio apimtis“ nurodomos esminės, būtiniausios dalyko žinios, reikalingos numatytiems rezultatams pasiekti. Sumažinus dalyko žinių apimtį, sudaromos sąlygos daugiau laiko skirti geresniam dalyko supratimui įtvirtinti, gebėjimams ir nuostatomis ugdyti, ugdymui individualizuoti.

8. Siekiant integruoti įgytų gebėjimų taikymą į mokinių mokymąsi ir sieti mokymąsi su gyvenimo aktualijomis, Bendrosiose programose:

8.1. dalyko bendrojoje programoje skirsnyje „Integravimo galimybės“ aptariamos dalyko vidinio ir išorinio integravimo galimybės;

8.2. skirsnis „Mokinių pasiekimai“ papildytas nuostatomis, gebėjimais, žiniomis ir supratimu, reikalingu dalykinėms žinioms ir gebėjimams taikyti kituose dalykuose ir gyvenimiškose situacijose;

8.3. dalyko bendrojoje programoje aprašomi dalyko esminiai gebėjimai, susiję ne tik su dalykinės kompetencijos, bet ir su tam dalykui būdingiausių bendrųjų kompetencijų ugdymu mokant dalyko.

9. Siekiant atsisakyti aktualumą praradusių žinių, tačiau įtraukti į ugdymo turinį būtinausias naujas žinias, buvo peržiūrima Bendrųjų programų dalykinė tematika. Kiekvienoje dalyko bendrojoje programoje įvestame skirsnyje „Turinio apimtis“ papildomai tikslinamos ir aiškinamos dalyko kurso (bendrojo ar išplėstinio) aprėpiamo turinio ribos.

10. Siekiant išvengti geriems ugdymo rezultatams galinčio pakenkti mokinių perkrovimo, buvo koreguojamos gebėjimus ir žinias aprašančios bendrųjų programų formuluotės. Aiškiau suformuluoti tie Bendrųjų programų teiginiai, kurie praktiniame darbe mokytojų neretai suprantami skirtingai ir kurių pernelyg platus interpretavimas galėtų prisidėti prie mokinių mokymosi krūvių didėjimo.

11. Didinant ugdymo turinio lankstumą, bendrosios programos pertvarkytos taip, kad būtų galima mokyklos ir klasės lygmenims labiau individualizuoti ugdymą, didinti pasirinkimo galimybes ir atsižvelgti į skirtingus mokinių poreikius, lengviau suskirstyti dalyko mokymo programą į atskirus blokus ir modulius pagal specifinius konkrečios mokyklos ir mokinių grupės poreikius:

11.1. atsisakoma labai detalaus dalyko turinio dėstymo pagal dalykines temas;

11.2. mokinių pasiekimai (žinios ir supratimas, gebėjimai, nuostatos) aprašomi ne vieniems metams, o dvejų metų koncentrai (11–12 klasėms), – taip mokytojams atsiveria galimybės lanksčiau planuoti ugdymą;

11.3. Bendrosiose programose labiau orientuojamasi į laukiamus mokymosi pasiekimus;

11.4. parengta daugiau pasirenkamųjų kursų ir modulių įvairių polinkių ir poreikių mokiniams;

11.5. kiekvieno dalyko kurso programoje lentelė pateikiami apibendrinti patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo pasiekimų lygių požymių aprašai padės individualizuoti ugdymo uždavinius skirtingų gebėjimų ir poreikių mokiniams.

12. Siekiant perstruktūruoti ugdymo turinį ir išplėsti konceptualų pagrindą profesiniam mokytojų susikalbėjimui šiuolaikinio ugdymo planavimo, mokymo ir mokymosi metodų taikymo ir mokinių pasiekimų vertinimo klausimais, dalykų bendrosiose programose:

12.1. pertvarkyta struktūra – labiau remiamasi laukiamų mokymosi rezultatų struktūra, o mažiau dalyko vidine logine struktūra;

12.2. skirsnyje „Dalyko struktūra“ aprašoma dalykinės kompetencijos struktūra;

12.3. nuodugnai aprašomos ugdymų kompetencijų pagrindą sudarančios nuostatos ir gebėjimai;

12.4. skirsnyje „Programos įgyvendinimas“ įvardijamos ir trumpai aptariamos rekomenduojamos mokymo ir mokymosi metodikos, mokymosi aplinkos naujovės.

13. Vidurinio ugdymo turinio pokyčiai turi vykti palengva, priklausomai nuo švietimo sistemos ir švietimo dalyvių pasirengimo. Brandos egzaminų pokyčiai negali vykti nepriklausomai nuo ugdymo turinio kaitos ir turi atitikti realiai įvykusius ugdymo turinio pokyčius.

III. BENDRŪJŲ PROGRAMŲ TURINIO ATRANKOS PRINCIPAI

14. Bendrosios programos buvo rengiamos vadovaujantis šiais ugdymo turinio atrankos principais:

14.1. aktualumo visuomenei ir mokiniui. Ugdymo turinys turi padėti mokiniui pažinti save ir kitus, rasti atsakymus į esminius žmogaus gyvenimo klausimus, perimti kultūros ir žinojimo pagrindus. Ugdymo turinys turi skatinti mokinius apmąstyti savo šalies ir pasaulio kultūros paveldo įvairovę, visuotines vertybes, jų išsaugojimo ir puoselėjimo būtinybę, ugdyti pagarbą savo šalies kultūrai ir tolerantišką požiūrį į fizinius, religinius, socialinius, kultūrinius žmonių skirtumus. Jis turi padėti mokiniui tapti aktyviu piliečiu, mąstančiu, kūrybingu visuomenės nariu, pasirengusiu mokytis visą gyvenimą, tobulėti pačiam ir prisidėti prie visuomenės tobulėjimo;

14.2. vertingumo tolesniam mokymuisi, darbui ir saviraiškai. Ugdymo turinys turi būti vertingas ir svarbus tolesniam mokymuisi, profesinei veiklai ir saviraiškai. Visų dalykų ugdymo turinys parenkamas taip, kad būtų susijęs su mokinio, jo šeimos ir bendruomenės gyvenimu, ugdytų mokinio gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti problemas, dirbti grupėje ar komandoje, prisiimti lyderio vaidmenį, santykius su žmonėmis grįsti savitarpio supratimu, konstruktyviai spręsti konfliktus. Mokinys, baigdamas vidurinio ugdymo programą, turėtų būti įgijęs bendrųjų ir dalykinių kompetencijų, būtinų tęsti mokymąsi, įgyti profesiją, susirasti tinkamą darbą, aktyviai kūrybingai dalyvauti kultūriniame visuomenės gyvenime;

14.3. sistemiškumo ir prieinamumo. Ugdymo turinys turi padėti mokiniui įgyti kokybišką vidurinį išsilavinimą. Ugdymo turinys sudaromas laikantis įvairiaaspėkčio sistemiškumo reikalavimų taip, kad mokinys sistemingai ir nuosekliai įtvirtintų žinias, ugdytųsi gebėjimus ir nuostatas, kad būtų galima išryškinti ugdymo turinio ryšius tarp dalykų, su gyvenimo praktika ir aktualijomis. Turi būti numatomos galimybės ugdymo turinį pritaikyti skirtingiems mokiniams pagal jų socialinę ir kultūrinę patirtį, lytį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant mokinių individualių galių plėtotę;

14.4. darnaus vystymosi. Ugdymo turinys remiasi darnaus visuomenės vystymosi nuostatomis. Pabrėžiamas gamtinės aplinkos, kultūros, socialinio ir ekonominio visuomenės gyvenimo tarpusavio priklausomumas, į ateitį orientuotas kūrybiškas mąstymas, aktyvus kiekvieno asmens dalyvavimas kuriant kokybišką gyvenimą sau ir ateities kartoms. Pagrindinės darnaus vystymosi temos – kultūrų, biologinė ir kraštovaizdžio įvairovė, atsakomybė už aplinkos išsaugojimą vietos ir pasaulio mastu, taika ir konfliktai, pilietiškumas, skurdo mažinimas, klimato kaita, demokratija, teisingumas, sveikata, lyčių lygybė ir kt. – integruojamos į dalykų ugdymo turinį. Siekiama darnaus vystymosi įgyvendinamas idėjas padaryti bendruomenių gyvenimo dalimi.

IV. BENDRŲJŲ PROGRAMŲ STRUKTŪRA

15. Bendrosiose programose dalykų programos suskirstytos pagal ugdymo sritis, sudarytas iš giminiškų, tvirtais integraciniais ryšiais susijusių mokomųjų dalykų. Kaip ir Pagrindinio ugdymo bendrosios programos, šios Bendrosios programos suskirstytos į dešimtį ugdymo sričių:

15.1. dorinis ugdymas: etika, katalikų tikyba, ortodoksų (stačiatikių) tikyba, evangelikų liuteronų tikyba, evangelikų reformatų tikyba, karaimų tikyba, judėjų tikybos pažintinė programa (1 priedas);

15.2. kalbos: lietuvių kalba ir literatūra, kitos gimtosios kalbos, lietuvių gestų kalba, lietuvių kalba kurtiesiems ir neprigirdintiesiems, užsienio kalbos, užsienio kalba kurtiesiems ir neprigirdintiesiems (2 priedas);

15.3. matematika (3 priedas);

15.4. gamtamokslinis ugdymas: biologija, chemija, fizika, integruotas gamtos mokslų kursas (4 priedas);

15.5. socialinis ugdymas: istorija, geografija, integruotas istorijos ir geografijos kursas, teisė, religijotyra, filosofija, ekonomika ir verslumas, psichologija (5 priedas);

15.6. meninis ugdymas: dailė, muzika, šokis, teatras, grafinis dizainas, filmų kūrimas, fotografija, kompiuterinės muzikos technologijos (6 priedas);

15.7. informacinės technologijos (7 priedas);

15.8. technologijos (8 priedas);

15.9. kūno kultūra (9 priedas);

15.10. bendrųjų kompetencijų ugdymas (10 priedas).

16. Kiekvieno dalyko bendrojoje programoje keliami dalyko mokymosi tikslai, uždaviniai ir paaiškinama dalyko struktūra. Programos skirsnyje „Programos įgyvendinimas“ aptariamos ugdymo turinio integravimo galimybės, ugdymo gairės, mokymosi aplinka. Atskirame programos skirsnyje lentelėje pateikiami laukiami mokinių pasiekimai (nuostatos, gebėjimai, žinios ir

supratimas), patikslinama turinio apimtis ir aptariami vertinimo metmenys pagal nurodomus patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo pasiekimų lygio požymius.

17. Daugumos bendrosiose programose išskiriamų dalykų bendrąjį ir išplėstinį kursą ir modulius mokiniai gali rinktis nustatyta tvarka.

V. VIDURINIO UGDYMO PASKIRTIS, TIKSLAS IR LAUKIAMI REZULTATAI

18. Vidurinio ugdymo paskirtis – padėti asmeniui įgyti bendrąjį dalykinį, sociokultūrinį, technologinį raštingumą, dorinę, tautinę ir pilietinę brandą, profesinės kompetencijos pradmenis.

19. Tikslas – brandinti dvasines, intelektines ir fizines asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį bendrųjų ir dalykinių kompetencijų, būtinų sėkmingai socialinei integracijai, profesinei veiklai ir mokymuisi visą gyvenimą.

20. Laukiami vidurinio ugdymo rezultatai. Mokinys, įgijęs vidurinį išsilavinimą, tampa:

20.1. pozityviai nusiteikęs – teigiamai save vertina, yra atsakingas, patikimas, iniciatyvus, kūrybingas, renkasi saugų ir sveiką gyvenimo būdą, siekia pozityvių rezultatų;

20.2. bendraujantis ir bendradarbiaujantis – konstruktyviai veikia siekdamas bendrų tikslų, kuria ir palaiko gerus santykius su aplinkiniais;

20.3. pasirengęs mokytis visą gyvenimą – yra įgijęs būtinausių kompetencijų, kritiškai mąsto, siekia žinių ir kūrybingai jas taiko sprenddamas problemas;

20.4. aktyvus visuomenės narys – noriai dalyvauja bendruomenės ir visuomenės gyvenime, prisideda prie Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros procesų, gamtinės aplinkos puoselėjimo, socialinės ir ekonominės gerovės kūrimo.

21. Baigęs vidurinio ugdymo programą mokinys yra įgijęs bendrųjų kompetencijų:

21.1. mokėjimo mokytis. Jaučiasi atsakingas už savo mokymąsi, geba save motyvuoti, planuoti mokymąsi, rinktis tinkamas mokymosi strategijas ir jas taikyti, įsivertinęs sėkmę gerinti savo mokymąsi;

21.2. komunikavimo. Supranta komunikavimo svarbą ir moka, atsižvelgdamas į kontekstą ir komunikavimo situaciją, veiksmingai komunikuoti kalbinėmis ir nekalbinėmis priemonėmis;

21.3. pažinimo. Siekia įgyti žinių, ieško tiesos, geba konstruktyviai spręsti problemas, kritiškai mąsto, geriau pažįsta tikrovę taikydamas tyrimų metodus;

21.4. socialinę pilietinę. Sąžiningas, atsakingas, gerbia ir toleruoja kitus, aktyviai dalyvauja bendruomenės gyvenime, veikia kitų labui, vadovaujasi demokratijos vertybėmis. Myli tėvynę, vertina šalies ir pasaulio paveldą, rūpinasi kitų ir aplinkos saugumu;

21.5. iniciatyvumo ir kūrybingumo. Nusiteikia ir susitelkia kūrybiniais ieškojimams. Skatina kitus kūrybingai, nestandartiškai mąstyti. Priima kitų keliamas idėjas, geba jas taikyti. Prisiima atsakomybę už rezultatus. Gerbia autorių teises;

21.6. asmeninę. Pozityviai mąsto, garbingai ir sąžiningai veikia, geba įveikti sunkumus ir atsakingai kuria savo gyvenimą;

21.7. kultūrinę. Yra sąmoningas, atsakingas ir kūrybingas kultūros procesų dalyvis, puoselėjantis artimiausios aplinkos, šalies tautinę ir demokratine kultūrą, pasaulio paveldą.

22. Baigęs vidurinio ugdymo programą mokinys yra įgijęs gyvenimui, tolesniam mokymuisi ir darbui būtinus esminių dalykinių kompetencijų pagrindus. Detaliau kiekvieno dalyko kompetencija aprašoma atitinkamo dalyko bendrojoje programoje (1–9 priedai).

VI. SVARBIAUSI UGDYMO PROCESO YPATUMAI

23. Įgyvendinant platesnius nei ligi šiol ugdymo tikslus keliančias Bendrąsias programas, orientuojamasi į didesnę mokymosi galimybių įvairovę pasižymintį ugdymo procesą:

23.1. ugdymas grindžiamas aktyviu mokinių mokymusi. Mokytojai taiko aktyvaus mokymo ir mokymosi metodus, mokiniai įsitraukia į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi. Mokytojai skatina mokinius savarankiškai mąstyti, spręsti problemas, aktyviai interpretuoti mokomąją medžiagą, mokytis iš patirties, taikyti įgytas žinias ir gebėjimus;

23.2. ugdymas individualizuojamas. Mokytojai mokymo metodus ir mokymosi veiklas parenka ir organizuoja taip, kad mokymas atitiktų mokinių patirtį, gebėjimus, polinkius, poreikius, mokymosi stilių, pasirengimą mokytis, turimus išteklius ir priemones, emocinį klasės klimatą. Mokykla siūlo mokiniui rinktis jo poreikius atitinkančias mokymosi galimybes, orientuotas į pasirengimą gyvenimui;

23.3. ypač daug dėmesio skiriama mokymosi strategijoms. Mokiniai išmoksta tikslingai taikyti šiuolaikines mokymosi strategijas pageidaujamiems gebėjimams ir kompetencijoms ugdytis;

23.4. ugdymas integruojamas. Tinkama ugdymo turinio integracija sudaro daugiau galimybių priartinti mokymąsi prie gyvenimo, pritaikyti užduotis pagal mokinių poreikius, polinkius ir galias, vengti kartojimosi ir pernelyg didelių mokymosi krūvių. Daugiausia galimybių ir didžiausią prasmę ugdymo integracijai teikia bendrosios mokinių kompetencijos, ugdomos visų dalykų pamokose;

23.5. mokinių mokymosi rezultatų vertinimas padeda mokytis. Mokiniai žino svarbiausius mokymosi tikslus ir rezultatų vertinimo kriterijus. Jie laiku gauna mokytis padedantį vertinimo informacijos grįžtamąjį ryšį. Mokiniai mokomi įsivertinti ir pasiekę rezultatų kelti tolesnio mokymosi tikslus, planuoti mokymąsi;

23.6. sukuriama kompetencijų formavimąsi skatinanti mokymosi aplinka. Mokiniai mokosi pritaikytose erdvėse, gali naudotis ugdymo tikslus ir uždavinius atitinkančiomis mokymosi priemonėmis ir technologijomis. Jų mokymosi laikas racionaliai paskirstytas ir gerai struktūruotas. Mokiniai jaučiasi fiziškai, emociškai ir intelektualiai saugūs. Patyrę mokymosi sunkumų, jie laiku gauna pagalbą. Mokiniai mokosi aktyviai bendradarbiaudami tarpusavyje ir su mokytoju, bendraudami su kitais žmonėmis, susipažįsta su įvairiomis idėjomis, daiktais, įvairia aplinka, technologijomis.

24. Mokykloje susitariama dėl ugdymo turinio planavimo. Planuoti reikėtų lanksčiai, kad planai būtų nesunkiai keičiami atsižvelgus į mokinių daromą pažangą, motyvaciją, mokymosi tempą ir mokyklos galimybes:

24.1. ilgalaikiuose planuose rekomenduojama pagal Bendrąsias programas numatyti svarbiausius planuojamus laikotarpius, mokinių mokymosi pažangą ir pasiekimus, atsižvelgiant į mokinių poreikius ir mokyklos ugdymo tikslus;

24.2. trumpalaikiuose planuose rekomenduojama numatyti į konkrečius mokinių pasiekimus orientuotą mokymo ir mokymosi seką, vertinimą, projektus, išvykas, susitikimus ir kt;

24.3. mokytojai, ypač dirbantys toje pačioje klasėje, planus derina tarp savęs tardamiesi dėl: ugdymo turinio taikymo pagal mokinių poreikius, vertinimo, tarpdalykinių ryšių, bendrųjų kompetencijų integravimo, projektinių darbų, tvarkaraščio galimybių išnaudojimo ir kt. Rekomenduojama su mokiniais aptarti mokymosi uždavinius, mokymosi veiklas ir vertinimo kriterijus ir su planais supažindinti tėvus (globėjus, rūpintojus).

VII. SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ MOKINIŲ UGDYMAS

25. Specialiųjų poreikių mokinių ugdymo turinys formuojamas vadovaujantis valstybės apibrėžtu ugdymo turiniu ir atsižvelgiant į individualias pagalbos ir paslaugų reikmes ugdymo procese, atsirandančias dėl asmens įgimtų ar įgytų sutrikimų ar/ir nepalankių aplinkos veiksnių.

26. Specialiųjų poreikių asmenų ugdymas grindžiamas ugdymo individualizavimu: individualiu ugdymo planu, mokymo ir mokymosi metodų ir veiklos parinkimu siekiant, kad mokinys, turintis specialiųjų poreikių, įgytų bendrąjį dalykinį, sociokultūrinį, technologinį raštingumą, dorinę, tautinę ir pilietinę brandą, baigtų vidurinio ugdymo programą, išlaikytų brandos egzaminus ir įgytų vidurinį išsilavinimą.

27. Jeigu, nepaisant teiktos pagalbos ir paslaugų, specialiųjų poreikių mokinys nepasiekia patenkinamo pasiekimų lygio reikalavimų, keliamų dalyko bendrojo kurso programoje, tada bendrojo kurso programa mokiniui taikoma individualiai, o mokinio pasiekimai ir pažanga vertinami pagal mokinio gebėjimams individualiai pritaikytos (adaptuotos) programos numatytus pasiekimus.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Vadovaujantis Bendrosiomis programomis rengiamos Brandos egzaminų programos, mokinių pasiekimų patikrinimų užduotys, vadovėliai ir kitos mokymo ir mokymosi priemonės, mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos, kiti ugdymo turinį reglamentuojantys teisės aktai.
